

קרבן קדוש

מו"ר הגאון הרב שקד בודהנה שליט"א

רב קהילת
"אור החיים הקדוש" אלעד
וראש כולל
"תפארת הקדש" ללימוד תורת
הנגלה והנסתר

יעקב שולח את יוסף מעמק חברון

בס"ד הייתי רוצה לכתוב על כמה דברים עמוקים שיתנו לנו בע"ה הרבה תובנות, ועכשיו שאנחנו נמצאים בפרשיות שמדברות על יוסף הצדיק - דבר בעתו מה טוב.

נתחיל בנקודה שקשורה לפרשה הקודמת - שכן ניכר לעין כל שהפרשיות האלו קשורות אחת לשנייה.

כאשר יוסף הצדיק מגיע לאחים שלו לאחר שיעקב אבינו שולח אותו לראות מה שלומם ושלום הצאן, הוא הולך לשכם ולא מוצא אותם, לאחר מכן הוא פוגש את המלאך גבריאל שאומר לו שהוא שמע אותם אומרים שהם הולכים לדותן. יוסף הולך לדותן ופוגש את האחים שלו ומשם התגלגלו הדברים עד שנמכר לעבד במצרים.

שאלנו בגליון של שבוע שעבר מדוע יוסף הצדיק ניוזק בכך שהוא הלך לקיים את שליחות אביו, הרי שלוחי מצווה אינם ניוזקים, תירצנו שם תירוצי נפלא. אבל הייתי רוצה לכתוב מהלך אחר לקושיה הזו. אני חושב שמעיקרא הקושיה אינה קושיה, הרי מי אמר שנגרם נזק? יעקב אבינו שלח את יוסף מעמק חברון - מעצה עמוקה שנאמרה לשוכן בחברון שהוא אברהם אבינו עליו השלום שהבטיח לו הקב"ה כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, וידוע שבגלל שיוסף חלם חלומות נבואים, והחלומות האלו היו צריכות לצאת מהכח אל הפועל, להתגשם ולהתממש, לכן קרו כל המהלכים האלו עם האחים והתגלגלו הדברים בצורה שהתגלגלו. לא נעשה פה שום נזק, אע"פ שנגרמו ע"י צער וכו', אבל התוצאה הייתה חיובית לגמרי, יעקב אבינו ירד למצרים בדרך כבוד, למרות שיכל לרדת בשלשלות של ברזל. עד כדי כך שראיתי פירוש נפלא לפירוש רש"י שכותב: "ביקש יעקב לישב בשלווה מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף", כולנו מכירים את הפשט ברש"י שלא דיין להם לצדיקים לישב בשלווה בעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלווה גם בעולם הזה לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף. אבל ראיתי פירוש בדיוק הפוך ממה שאנו מכירים: בגלל שיעקב רצה לישב בשלווה ומהשמים רצו שהוא ישב בשלווה לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף בשביל שהוא יוכל לישב בשלווה ולא לרדת למצרים בשלשלות של ברזל. זאת אומרת שכל המהלך שקפץ על יעקב רוגזו של יוסף הייתה בשביל שיעקב אבינו יוכל לשבת בשלווה במצרים ולא יורידו אותו לשם כמו עבד נרצה. מלבד זאת ע"י המעשה עם האחים החלומות של יוסף התקיימו במלואם, וכן זכה לכלכל את אביו ואחיו במצרים.

איך ראובן הציל את יוסף?

כל זאת היה רקע, עכשיו ננסה למהלך הדברים:

תוך כדי המהלך שיוסף הולך לאחים, כתוב: 'וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הֲנֵה בָעַל הַחֲלֻמוֹת הָאֵלֶּה בָּא, וְעַתָּה לָכֵן וְנִהְיֶה גֵּוֹשְׁלֶיךָ בְּיָמֶיךָ הַבְּרִוּת וְאִמְרָנוּ חֵיהָ רָעָה אֲכַלְתָּהּ וְנִנְאָה מִה יִהְיֶה חֲלָמְתִּי, וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמְרוּ לֹא נִכְנֹנָה נַפְשׁ, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֵל תִּשְׁפָּקוּ דָם הַשְּׂלִיכֵנוּ אֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר וְיָד אֵל תִּשְׁלַח בּוֹ לְמַעַן הֲצִיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשְׁבִּיבוֹ אֶל אָבִיו.'

יוסף מגיע אליהם, והאחים הפשיטו אותו מהכתונת שהייתה עליו, שמעון בשליחות אחיו זורק אותו לבור (ע"י 'בעל הטורים' פרק לו פס' כד'). וכתוב מפורש שראובן הציל אותו בכך שאמר לזורקו לבור.

נכון שהייתה כוונתו של ראובן להשיב אותו לאביו, אבל יש פה שאלה שמאוד לא מובנות: הלא הגמ' במסכת שבת פרק שני כותבת: והבור ריק אין בו מים, אבל נחשים ועקרבנים יש בו. איך ניתן להבין שראובן אומר שהוא רוצה להציל את יוסף, והוא מציע לזרוק את יוסף לבור מלא נחשים ועקרבנים, וכי כך אפשר להציל את יוסף? הלא זו סכנה ודאית. נאמרו בדבר

הזה כמה וכמה תירוצים הרי זו שאלה שהטרידה הרבה מהמפרשים, איך יכול להיות שהתורה מעידה על ראובן שהוא הציל אותו בכך שזרק אותו לבור מלא נחשים ועקרבנים.

כל אחד תירץ כדרכו, יש מי שתירץ שכתוב שהשליכו את יוסף אל הבור, ואין השלכה פחות מעשרים אמה, זאת אומרת שזה היה בור עמוק מאוד, ובעשרים אמה לא שולטת העין כמו שאנחנו יודעים לגבי נר חנוכה שמונח למעלה מעשרים אמה פסולה, וכן לגבי עירוב - קורה שמונחת מעל גובה עשרים אמה פוסלת את העירוב של המבוי. ומכיוון שהבור היה עמוק יותר מעשרים אמה לא ראה ראובן שיש שם נחשים ועקרבנים, ורק הגמ' מספרת לנו שהיה שם נחשים ועקרבנים, ואין הכי נמי כוונתו של ראובן הייתה להציל את יוסף.

תירוצי שני שהנחשים והעקרבנים היו במחילות שלהם ולא נראו שהם בתוך הבור, ורק לאחר שזרקו את יוסף יצאו הנחשים והעקרבנים לתוך הבור.

אדם בעל בחירה מסוכן יותר מבע"ח

ישנם עוד כמה וכמה תירוצים, אבל מה נעשה לכך שכתוב בפירוש בספר הזוהר הקדוש שראובן ידע שיש בבור נחשים ועקרבנים, ואעפ"כ הוא אמר לזרוק את יוסף לשם וזהו נקראת הצלה. הזוהר הקדוש מסביר שלא כתוב 'וישמע ראובן ויצילהו' אלא כתוב: 'וישמע ראובן ויצילהו מידם', מהדיים של השבטים הוא הציל אותו, מהנחשים והעקרבנים הוא לא הציל אותו. השבטים הם בשר ודם ובעלי בחירה, אדם שהוא בעל בחירה יכול גם להזיק למי שלא נגזר עליו. יכול להיות שהוא יבחר לפגוע במישהו שלא נגזר עליו, ואותו בעל בחירה ירצה לפגוע בו וגם יצליח לפגוע בו. לעומת זאת הנחשים והעקרבנים וכל בעלי חיים אינם בעלי בחירה חופשית, ומשום כך הם לא יפגעו אלא במי שמגיע לו להיפגע. לכן ראובן אמר לשבטים שאמת הדבר שלפי הדין יוסף הצדיק חטא וחייב מיתה מדין רודף, אבל אולי אנחנו טועים בדין, או שנגועים בדבר, ואם חלילה אנחנו טועים ואנחנו גוזרים על מישהו להיפגע למרות שלא מגיע לו, אנחנו נענש על כך, לכן עדיף שאנחנו נזרוק את יוסף לבור מלא נחשים ועקרבנים ואם מגיע לו משמים למות הוא ימות, ואם לא הם לא יפגעו בו. ולכן מדוקדק ויצילהו מידם, מידם של השבטים. ואין הכי נמי ראובן ידע שיוסף הצדיק לא חייב מיתה והוא ידע שהנחשים והעקרבנים לא יהרגו אותו, ולכן הוא לא חשש מלזרוק אותו לבור מלא נחשים ועקרבנים. והמטרה של ראובן הייתה בסופו של דבר להציל אותו ולהשיב אותו לאביו, מה שקרה לאחר מכן שהשבטים כבר הספיקו למכור אותו לפני שראובן חזר מהיכן שהוא חזר (ע"י רש"י ל"ז כ"ט היכן הוא היה).

פרק החובל

כך גם רבנו חיים בן עטר זיע"א בספרו 'אור החיים' הקדוש כותב בספרו את מהלך הדברים האלו. מאידך רבים מבעלי המוסר וההשקפה כותבים שאפילו בעל בחירה לא יכול להזיק למישהו אם לא נגזר עליו, אבל צריך לדעת איך ניתן להבין זאת בשכל לעומק. לו נצייר ציור שאדם הולך ברחוב ורואה את חברו ומכה אותו, ואומר לו: 'ממה נפשך, אם לא היה מגיע לך לקבל מכה, לא הייתי יכול לתת לך אותה, ואם אתה רואה שקיבלת את המכה כנראה שמגיע לך, תעשה תשובה'. הרי זה לא יתכן לעשות כדבר הזה. אנו רואים שיש לנו במסכת בבא קמא פרק

פרשת מקץ

הדלקת נרות	צאת שבת	ר"ת
אלעד	16:11 17:10 17:42	
ירושלים	16:04 17:15 17:46	
חיפה	16:07 17:08 17:37	
אשדוד	16:19 17:12 17:42	

והמעשים הטובים והרעים שהוא עשה, והראיה לכך מהגמ' (ב"מ פה:) שמספרת שאלהיו הנביא היה אורח קבוע בשיבתו של רבי יהודה הנשיא. יום אחד היה ראש חודש, ואלהיו הנביא הופיע באיחור. שאל אותו רבי יהודה: "מדוע התאחר אדוני?" השיב לו אליהו: "עזרתי לאבות להתפלל. העמדתי את אברהם, רחצתי ידיו, המתנתי עד שסיים להתפלל והשכנתי אותו; כן עשיתי גם ליצחק וליעקב."

"מדוע שלא תעמיד אותם יחדיו ותשכיב אותם יחדיו לאחר התפילה?" לא הבין רבי יהודה.

"לו אעשה זאת" השיב אליהו, "יתחזקו כל האבות יחדיו בתפילה ויביאו את המשיח שלא בזמנו."

"האם יש אנשים חיים בדור שיכולים לעשות זאת?" המשיך להתעניין אצלו רבי יהודה.

"כן, והם רבי חייא ובניו" אמר אליהו.

בהזמנות הקרובה בה לא ירדו גשמים, גזר רבי יהודה הנשיא תענית ציבור. הוא ביקש מרבי חייא ובניו שישמשו כשליחי ציבור ויתפללו לפני העמוד. כשאמר רבי חייא משיב הרוח – נשבה רוח. כשאמר מוריד הגשם – ירד גשם. כשהתקרב לברכת מחיה המתים, החלו העולם להזדעזע: האם המתים יקומו מקברם? בבית דין של מעלה ביקשו לדעת מי היה זה שגילה את הסוד. כשנודע שאלהיו הנביא עשה זאת, הביאו אותו והלקו אותו בשישים מלקות של אש. ירד אליהו הנביא לעולם, התחזה לדוב של אש, נכנס ובלבל אותם בתפילתם כדי שלא יביאו את המשיח שלא בזמנו.

עכשיו נבין – כתוב בגמ' שהם כבר אמרו משיב הרוח, הם אמרו מוריד הגשם, הם רק באו להגיד מחיה מתים, ברגע שהם באו להגיד מחיה המתים, הספיקו בשמים לשאול מי גילה את הסוד, ענו שזה היה אליהו הנביא, הביאו אותו, דנו אותו, הענישו אותו, גזרו עליו לרדת למטה, הוא ירד למטה נגלה אליהם כדב של אש והפסיק להם את התפילה לפני שאמרו מחיה מתים. אנחנו מבינים שדין שמים ברגע אחד נסקר ונידון.

מטה כלפי חסד

ברגע שאדם לדוגמא נכנס למקום סכנה יש עליו עכשיו דין חדש, ויושבים עליו בדין. הרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, לכולם יש זכויות ולצערנו גם עוונות, וכל זמן שאדם נמצא במקום מוגן ובטוח הקב"ה מטה כלפי חסד, דין שמים בדרך כלל נוטה כלפי חסד של האדם, והעוונות של האדם לא מקטרגים עליו כל הזמן, ואוי ואבוי אם הם היו מקטרגים עליו כל הזמן שזהו מה שכתוב בחז"ל שרצה הקב"ה לברוא את העולם במידת הדין וראה שלא יוכל להתקיים, שיתף והקדים לו מידת הרחמים וזהו שהקב"ה מטה כלפי חסד.

יוצא לנו מכאן שכל זמן שאדם במקום מוגן הדין שמים שיהיה עליו זהו דין שמים של רחמים, נכון שאם אדם ירבה עוונות ויגיע למצב שהגדיש את הסאה הוא יפגע ולא משנה היכן הוא יהיה. אבל בדרך כלל במצב נורמלי שאדם הוא בריא ונמצא במקום מוגן הוא מקבל חיים ובריאות ומה שהוא צריך. שאדם נכנס למקום סכנה הדין שמים משתנה, ברגע שהוא נכנס לשם מידת הדין מתחילה להיות יותר מתוחה כלפיו, אם מוקדם דנו אותו לדוגמא שמזנים אחוז רחמים ועשרים אחוז דין, ברגע שהוא מתקרב למקום סכנה יותר ויותר אחוז הדין עולה ועולה, וכך לפי מידת הסכנה שאדם חשוף אליה. דנים אותו בשמים יותר במידת הדין מכיוון שהעוונות שלו במזיד, בשוגג, במתעסק מתחילים לבצבץ ולצאת, וכמה שהוא יכנס למקום סכנה יותר יש עליו יותר קטרוג מצד העוונות שלו.

וברגע שיש עליו יותר קטרוג מצד העוונות שלו יכול להיות מאוד שהוא יפגע בין במעט ובין בהרבה באותו רגע שיש עליו דין שמים. לכן אפילו שאדם נכנס למקום סכנה ולא נפגע ויצא בשלום כתוב שמנקים לו מזכויותיו, מכיוון שהיו לו זכויות שהגנו עליו, אבל לוקחים לו אותם. ולכן בכל רגע זהו דין חדש, ויכול להיות מאוד שאדם במקום מוגן הוא לא יפגע ויחיה, כי כרגע יש עליו דין של חיים, אבל אם הוא יכנס למקום סכנה הדין יכול להשתנות לרעה והוא ימות.

שמיני שנקרא פרק 'החובל' שמדבר על כל העניינים האלו וכך נפסק בהלכה שאדם החובל בחברו חייב לו חמישה דברים שהסימן שלהם 'נצר שב' (נוק, צער, ריפוי, שבת, בושח) ואין אדם יכול לתבוע את החובל בו בבית דין ולהוציא ממנו כסף אם כך נכתב עליו מלמעלה? צריך להבין את עומק הדברים ולראות איך הם לא סותרים אחד את השני, ולהפך איך הם משלימים אחד את השני מבלי לחשוב שדעה אחת לא נכונה ונידחת.

שאלות שנשאלות

והייתי רוצה לעורר עוד כמה שאלות הקשורות לעניינים שנשאלתי ע"י יהודי, שנראה בתחילה שהם שאלות שבאות להתריס, אבל הוא שאל אותם בתמימות ואני שמח שהוא שאל אותם אותי.

הוא שאל האם אדם שטבע בים ובלע הרבה מים ואיבד דופק ונשימה – הגיע למצב של בין חיים למוות, ומגיע המציל והציל אותו ועשה לו הנשמה ועיסוס וטיפל בו והחזיר לו את הדופק והנשימה, מי נחשב שהציל אותו? מי החזיר לו את החיים? הקב"ה או המציל? אם התשובה היא הקב"ה הרי אם המציל לא היה מציל אותו ומנשים אותו הוא היה מת, אם כן נראה שהמציל הוא זה שהציל אותו. ואם כן מה הכוונה שבשמים החליטו שהוא יחיה, הרי המציל גרם לכך שהוא ימשיך לחיות.

וכן אדם שעובר ניתוח מציל חיים, והרופאים עובדים עליו שעוה רבות להציל אותו, האם הרופאים הצילו אותו ונתנו לו עוד כמה שנים לחיות? או שכך גזרו בשמים והקב"ה הוסיף לו שנים. וכן שאלות דומות על זה הדרך. ואלו שאלות חשובות שהם א', ב' של השקפה נכונה, אמונה ויסודות התורה. מי שיבוא ויבטל לחלוטין ויאמר שהרופאים לא קובעים שום דבר, ואין בהם שום תועלת הוא טועה, אנחנו רואים שישנם יום יום מקרים רבים של פעולות מצילות חיים בבתי חולים, שלאם אותם חולים לא היו עוברים את הפעולות הללו הם היו מתים, ללא ספק. ומאידך גיסא אנו יודעים שמה שנגזר על האדם ומה שהוקצב לו זה מה שיהיה. אם כך לשם מה אנו צריכים את הרופאים? הרי אם נגזר על האדם לחיות הוא יחיה גם בלי פעולות הרופאים, ואם לא נגזר עליו הוא ימות גם עם הרופאים יבצעו את כל הפעולות האפשריות שיש.

בכל רגע אדם נידון

לכן צריך לדעת לחבר בין שני הדברים האלו ביחד, ועכשיו זו הזדמנות לפתוח את הדיון הנ"ל בפרשיות השבוע האלו, וגם בהקשר לחג החנוכה ששואל מן הבית יוסף את הקושיה המפורסמת שלו שהרי הדלקת הנר ביום הראשון היה על פי הטבע – השמן הספיק ליום אחד ואם כך הרי שהנס היה שבעה ימים, לכן מדוע אנו מדליקים שמונה ימים נרות ולא שבעה ימים.

צריך לדעת דבר כזה: בשמים דנים את האדם על כל מאורעותיו ע"פ מעשיו ועוד חשבונות רבים בכל רגע ורגע מה יהיה איתו. זו גמ' מפורשת בראש השנה (טז): "רבי נתן אומר אדם נידון בכל שעה שנא' (איוב ז, יח) לרגעים תבחננו".

בשביל להבין את הדברים נכתוב דוגמא, אדם יושב בבית שלו במקום מוגן, לא לא שפ"ץ וללא קסדה, על פי הטבע זה נקרא שהוא יושב במקום מוגן ללא סכנה.

אבל אם אותו אדם ילך מביתו, ויגיע למקום של סכנה כמו כפר ערבי עוין, הוא יכול להיפגע. זאת אומרת אם יבוא מי שיטען ויאמר שהקב"ה הוא הקובע אם אני יחיה או ימות, וממילא אם הוא קובע מה זה משנה אם אני יהיה בבית שלי או שאני יהיה בכפר ערבי, הרי אם נגזר עלי למות אני ימות גם בבית, ואם לא אז גם בכפר הערבי אני לא ימות. צריך לדעת שזהו מחשבה שטחית של חוסר ידיעת מהו דין שמים.

ברגע אחד הכל נסקר ונידון

דין שמים מתנהל בצורה כזו שאסור לאדם להכניס את עצמו למקום סכנה מכיוון שבכל רגע ורגע דנים את האדם, וכל רגע הכוונה שבשניה אחת דנים את האדם בשמים עם כל השכלול

שאם נגזר עליו למות ימות בכל מקרה, אם כך מדוע באמת לפי המציאות אנשים מתים יותר בתאונות דרכים?

מכיוון שיכול להיות שאם האדם היה נמצא בבית הוא לא היה מת באותו דין שמים שהיה עליו באותו רגע. ברגע שהוא עלה על הכביש ונכנס למקום סכנה יותר גדול, בשמים דנים אותו עפ"י מצבו באותו רגע, ועכשיו שהוא חשוף יותר למקום סכנה מידת הדין יותר מתוחה, ויש עוונות שאדם נכשל בהם שהתחילו עכשיו לקטרג עליו, ובבית דין של מעלה יכולים לפסוק עליו ברגע זה פציעה או מיתה. וישנם בדברים האלו דברים מאוד מורכבים והכל מתנהל ביחד. וזהו ההסבר המדויק והאמיתי! והעניין של ההשתדלות שלנו והמצווה ללכת לרופא, לא סותר שום דבר ביסודות התורה והאמונה, אלא אדרבא כמו כפפה ליד.

בסופו של דבר ההשתדלות הטבעית היא לא קובעת את מה שיקרה לאדם, אלא היא משנה את המאזן שלו באיזה רף סכנה הוא נמצא, והדין שמים משתנה באותו רגע.

חכמי חלם

הרבה פעמים אנחנו מדברים על חכמי חלם, אותם 'חכמים' שרואים שיש חולים ולכן בונים עוד בית חולים, במקום לעשות תשובה ולתקן את הדברים מהשורש.

וזהו אמת! אבל לא בגלל שעוד בית חולים לא יעזור, זהו אמת מכיוון שזה יעזור להוריד את רף הסכנה. אם כך מדוע הם נקראים 'חכמי חלם' הרי זה יכול לעזור? אלא הם נקראים כך מכיוון שהם אולי הורידו את רף הסכנה, אבל הם לא תיקנו את הבעיה מהשורש. גם אם יש עוונות על האדם וברגע שהזכויות שלו נוטות כלפי חסד זה לא אומר שהעוון כבר לא נחשב לעוון. זהו עוון והוא עתיד לתת את הדין על כל מה שהוא עשה תחת השמים, בין בעולם הזה ובין בעולם הבא. וברגע שאדם לא עושה תשובה והוא סומך על הרופאים, אדרבא זה יכול להרחיק ממנו את החזרה בתשובה, מכיוון שהוא חושב שבכח הרופאים לרפאות. יוצא לנו מכאן שהטיפול הרפואי באמת הוריד מעליו את רף הסכנה, ובזכות זה הוא קיבל יותר חיים, אבל האדם לא משכיל להבין שזהו מה שגזרו עליו מהשמים ולכן הוא לא יעשה על כך תשובה וזהו הבעיה הגדולה והחמורה.

לפעמים שמידת הדין מתוחה ופוגעת באדם, יכול לצאת מזה טובה גדולה שזהו מה שיקרב אותו לתורה ולתשובה.

בכל מקרה צריך לדעת שדין בשמים מתנהל בצורה כזו, לפי הרף סכנה ולפי המצב שאדם נמצא בו, בין אם נמצא בו בבחינת המקום, בין אם הוא נמצא בו בבחינת הזמן, ובין אם הוא נמצא בו מהבחינה הרפואית.

שאדם בריא אז ב"ה בדרך כלל דין שמים עליו ברחמים, אפילו שיש לו עוונות, אבל מידת הדין לא מקטרגת עליו כל כך. ברגע שהוא נפל למשכב או עובר ניתוח, עכשיו העוונות שלו מקטרגים עליו יותר.

עכשיו מובן איך ראובן הצייל את יוסף

נחזור חזרה לעניין שפתחנו בו: ברגע שהתורה כותבת לנו: 'וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם', ההסבר הוא כך- ברגע שאדם בעל בחירה רוצה לפגוע באדם אחר, הנפגע כרגע נמצא במצב סכנה גדולה מאוד. ומכך מידת הדין מתוחה עליו מאוד, והעוונות מתחילות לקטרג.

אם הוא לא היה במצב שמישהו רוצה לפגוע בו הוא לא היה נפגע, כי הוא לא היה נתון במצב של סכנה, והדין שמים היה מטה עליו כלפי חסד.

בגלל שהשבטים רוצים לפגוע ביוסף, מידת הדין מתוחה עליו והוא חשוף לסכנה גדולה יותר, ואם הוא לא היה נקי מכל רבב יכול להיות שהיו מצליחים לפגוע בו.

לו יצויר שיש אדם מושלם ללא שום עוון, אין שום ספק בעולם שלא היה ניתן לפגוע בו, גם לא בעל בחירה, כמו שכתוב: 'פֶּלַח מִצְדָּק אֶלְפֵי וְרִבְבָּהּ מִיִּמְיָנָהּ אֵלֶיהָ לֹא יָגֵשׁ'.

אבל יוסף הצדיק עם כל הגדולה העצומה שלו, לא כתוב עליו שהוא היה אחד מארבעה שמתו בעטיו של נחש, וברגע

אם כך ודאי שבשמים גזרו על האדם אם יחיה או ימות, אבל זה נגזר על פי המצב שהוא נתון בו בכל רגע ורגע. וזהו לרגעים תבחנו.

אמת הדבר שישנו דין שמים כללי בראש השנה ויום הכיפורים, אבל יש גם דין שמים פרטי בכל רגע ורגע, שישנה דעה שרגע זה חלק אחד מחמישים ושמונה אלף חלקים. וברגע הזה יכול להיות הדין שמים עם הסגורים והקטגוריים והפסק דין.

התשובות לשאלות ששאלנו

אם נבין את הדבר הזה היטב, נבין גם את התשובות לשאלות ששאלנו לעיל:

לדוגמא אדם טבע בים, בלע מים ואיבד את ההכרה. כרגע האדם הזה נתון במצב סכנה גדול מאוד, דין שמים עליו מאוד מאוד מתוח, הוא צריך זכויות גדולות מאוד בשביל לצאת מזה בחיים. ברגע שמגיע המציל שמבצע בו פעולות החיאה והנשמה, הוא מוריד מהאדם הזה את רמת הסכנה שהוא נמצא בה.

הרי אדם שאיבד את ההכרה ואין מי שיטפל בו נמצא במקום סכנה הרבה יותר גדול ממי שאיבד את ההכרה ויש בן אדם אחר שמטפל בו.

יוצא לנו מכאן שברגע שיש רופאים שמטפלים באדם, ומבצעים בו פעולות שמצילות חיים על פי הטבע והרפואה, הם מורידים ממנו את רף הסכנה שהוא נתון בו, וברגע שאדם נמצא בפחות סכנה ממילא מידת הדין תהיה פחות מתוחה עליו, ויכול להיות שיגזור עליו בשמים לחיות מכיוון שהקב"ה מטה כלפי חסד והוא מתחשב בזכויות של האדם יותר מבצעוונות.

לכן אנחנו מבינים שהרופאים לא קובעים מי יחיה ומי ימות, אבל הם יכולים להוריד את רף הסכנה שאדם נמצא בה. זה נקרא שהם מביאים את האדם למקום יותר מוגן ממה שהוא היה לפני כן.

שעת לידה שעת סכנה

והראיה לכך מהמשנה במסכת שבת פרק שני שכותבת: "על שְׁלֹשׁ עֲבֻרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת בְּשַׁעַת לֵידָתָן, עַל שְׁאִינָן זֵהִירוֹת בְּנֵיהֶן, וּבַחֲלָה, וּבַהֲדָלָקֶת הֵנָּה".

הנשים מתות בשעת לידתן בגלל שהם נמצאות בזמן הלידה- במצב סכנה. הרי אם בגלל העוון של נידה, חלה והדלקת הנר הם מתות, המשנה הייתה יכולה לכתוב לנו שהם מתות מהסיבה הזו, מדוע לכתוב לנו שזה קרה בשעת הלידה.

וכן יש לשאול מדוע היום אנחנו רואים שנשים שאינם זהירות במצוות האלו (בלשון המעטה) אינם מתות בשעת הלידה שלהם. היום בזמנינו ישנם מאות לידות כל יום בארץ ישראל, ולצערנו עדין רבות מהילדות שאינן זהירות במצוות האלו. ואם כך מדוע אנחנו לא שומעים כל יום על עשרות אם לא מאות של מקרי מוות בשעת הלידה, הרי זו משנה מפורשת. לפי מה שלמדנו עד כה, נוכל לומר שפעם בזמן שאשה הייתה יולדת היא הייתה נמצאת במקום סכנה הרבה יותר גדול מהיום. היום ישנם הרבה יותר אמצעים רפואיים וטכנולוגיים שמפחיתים את אחוז הסכנה מאשר פעם, פעם אשה הייתה יותר חשופה לסכנה בשישים- שבעים אחוז בזמן הלידה, ואילו היום זה אולי פחות מחמש אחוז.

יוצא לנו מכאן שכיום בגלל אחוז החשיפה הזעיר למצב סכנה בזמן לידה, העוונות שמוזכרים במשנה שהאשה לא זהירה בהם פחות מקטרגים עליה בזמן הלידה מאשר פעם, והבן זאתו. ופשיטא שגם זאת נעשה בכונה מכוונת בהשגחה פרטית וזהו חלק מההסתרה על מנת לאפשר בחירה חופשית והבין יבין.

שינוי רף הסכנה

וכן אנו רואים שאנשים מתים הרבה יותר בתאונות דרכים מאשר אנשים שמתים בביתם וכדו'. הרי יבוא מי שישאל

שיש עליו טענה שהוא הביא דיבה רעה אל אביהם, והשבטים רוצים לפגוע בו הוא נמצא במצב סכנה ומידת הדין מתוחה עליו מאוד, הוא יכול להיפגע.

שיש עליו טענה שהוא הביא דיבה רעה אל אביהם, והשבטים רוצים לפגוע בו הוא נמצא במצב סכנה ומידת הדין מתוחה עליו מאוד, הוא יכול להיפגע.

איך אדם נוקף אצבעו מלמטה

ואם ישאל השואל ויאמר שכתוב בגמ' (חולין ז:): 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה', התשובה היא שזהו בדיוק מה שכתבנו עד עכשיו, אם לא היה עכשיו דין שמים ובית דין של מעלה, לא היה קורה לאדם כלום, והבית דין של מעלה מחליטים על פי המצב של האדם כרגע. יכול להיות שאדם יושב בביתו ולא אוחד פטיש בידו, הוא לא היה צריך לקבל מכה באצבע שלו. אבל ברגע שאשתו ביקשה ממנו לחלות תמונה בקיר, והוא לקח פטיש בידו, עכשיו כביכול מכנסים שוב את בית דין של מעלה, והמצב שלו השתנה לגמרי, עכשיו הוא מחזיק פטיש בידו זו היא סיטואציה חדשה שלא הייתה מקודם, ועכשיו יכול לצוץ עוון חדש שלא קטרג מקודם ולקטרג עליו והוא יקבל מכה באצבעו.

לכן אדם צריך כמה שיותר להרבות זכויות, ולהימנע כמה שיותר מדברים לא טובים. וישנם צדיקים גמורים כמו רבי חנינה שידע שהוא צדיק כזה גדול, ואצלו אפילו במקום סכנה הוא לא יפגע, כמו שמספרת הגמ' שהייתה מכשפה שרצתה לקחת עפר תחת רגליו בשביל לכשף אותו, והוא אמר לה תקחי כמה שאת רוצה, כתוב 'אין עוד מלבדו', ושואלת הגמ' הרי הכשפים נקראו כך מפני שהם מכחישים פמליה של מעלה, עונה הגמ' שהזכויות של חנינה גדולות ודין שמים ממותק עליו תמיד, ואי אפשר לפגוע בו.

ברגע שאנחנו יכולים להוריד מעצמנו את רף הסכנה, אנחנו גורמים שבבית דין של מעלה ידונו אותנו לחיים טובים ולשלום. לכן אדם שצריך לעבור טיפול רפואי והוא צריך לרופא מומחה, ככל שהוא ילך לרופא יותר מומחה הוא מוריד מעצמו את רף הסכנה ויכול להיות שהניתוח יותר יצלח. רק יכול להיות שאותו אדם יתלה בטחונו ברופא, והוא יחשוב שהרופא בכוחו לרפאות ובכוחו לפסוק לו חיים, וההפך יקרה שזה יהפוך לו לרועץ ויעורר עליו קטרג.

וזוהי בדיוק ההשקפה של תורתנו הק', מצד אחד ללכת לרופא היותר מומחה ומצד שני להבין שהוא רק שליח של ה'.

האם לעשות ביטוח חיים?

גם צריך לדעת שישנם דברים שמשתנים מאדם לאדם לדוגמה ישנו אדם שיש לו בטחון ודרגה רוחנית גדולה ולכן לא כל מקום נחשב לגבוי למקום סכנה, יש מצד העולם שמגדירים מהו מקום סכנה, אבל יש גם משהו פרטי של האדם שכל אדם לפי מדרגתו משתנה מהו מקום סכנה לגבוי.

מסופר שהגיע אדם מסוים לרב ניסים קרליץ זצ"ל ושאל אותו האם לעשות ביטוח חיים, ענה לו הרב: 'אם אתה שואל, אתה צריך לעשות', משמע שאם משהו אחר שלא שאל לא היה חייב לעשות, הכל לפי מדרגת האדם ובחינתו.

ואם נשים לב נראה שכל החכמה הטכנולוגית והרפואית שהקב"ה השפיע בדורות האחרונים, היא ודאי חסד ה'. ואם נתבונן לעומק הדבר נבין שכל זה קורה מכיוון שגילויי בשמים שבדורות האחרונים יהיו הרבה עוונות וחטאים ולכן צריך להוריד את רף הסכנה בשביל ליצור מציאות של חיים. וזהו הסוד שהקדים הקב"ה מידת הרחמים למידת הדין.

ותן לחכם ויחכם עוד, ה' יזכנו לראות נפלאות מתורתו!

לבעל בחירה יש כח לשנות

אומר הוזהר הקדוש שבעל בחירה יכול לפגוע במי שלא נגזר עליו, זאת אומרת שיש בבעל בחירה כח ויכולת לשנות את מצב הגזירה של האדם.

ולכן אומר ראובן לשבטים בואו נזרוק את יוסף לבור, ופה החידוש העצום, עדיף לאדם להיזרק לבור שמלא נחשים ועקורים, שזהו פחות סכנה מאשר שאנשים בעלי בחירה ירצו לפגוע בו, במיוחד שאלו אנשים כמו השבטים הקדושים. שאדם נמצא תחת איום של בעלי בחירה הרף סכנה שלו יותר גדול מאשר להיות תחת איום של בעלי חיים שאינם בעלי בחירה. וראובן רצה להוריד את רף הסכנה מיוסף הצדיק בזה שהוא זרק אותו לבור.

המהלך שכתבתי ברור ומקובל מרבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל בעל ה'מכתב מאלהיו', ובהרחבה מתלמידו הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל בספרו 'שפתי חיים'.

ברגע שאדם מבין את עומק הדברים האלו כמו שצריך, הוא מבין שהכל משלים אחד את השני, והטבע עם ההנהגה האלוהית לא צרות זו לזו, הפוך הם משלימות זו את זו. וחייבים לדעת שמי שקובע ומי שגוזר הכל משמים, אבל זה נגזר על פי המצב של האדם. והטעות של האדם נובעת מכך שאדם חושב שאם נגזר עליו חיים או מיתה זה לא משנה מה הוא יעשה, אבל הוא לא מבין שהמצב משתנה מרגע לרגע, והגזר דין משתנה בהתאם למצבים שהוא נמצא בהם, מבחינת מעשים וכן לפי הזמן, מצב משפחתו, מקום ועוד.

ובוודאי אדם חייב לשמור על עצמו בכמה שיותר הגנה, בשביל שדין שמים יהיה עליו ממותק ויהיה עליו יותר חסד.

יש כמה מדרגות בביטחון

פה הייתי רוצה לכתוב דבר עמוק מאוד, שהמצב משתנה בין אדם לאדם.

יכול להיות שיהיו צדיקים גדולים שאצלם המצב יהיה הפוך, אצל יוסף הצדיק שהוא היה בכלל ואמר לשר המשקים: 'כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חֶסֶד וְהִצַּרְתִּי אֵל פָּרְעָה וְהוֹצֵאתִי מִן הַבֵּית הַזֶּה', לפי רום מדרגתו וגודל בטחונו בהקב"ה, בשבילו התהפכו היוצרות. דווקא בגלל שהוא עשה השתדלות טבעית יותר ממה שהוא היה צריך לפי רום מדרגתו, זה מה שעורר עליו את מידת הדין והוא הצטרך לשבת בבית כלא עוד שנתיים נוספות.

אצל אסא המלך, שהיה מלך צדיק, כתוב עליו: 'וַיִּחְלָא אֶסָא בְּשֵׁנָת שְׁלוֹשִׁים וַתִּשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרָגְלָיו עַד לְמַעְלָה חָלָיו וְגַם בְּחָלָיו לֹא דָרַשׁ אֶת ה' כִּי בְּרַפָּאִים', יכול להיות שאצל מדרגה של צדיק כזה גדול שאצלו דווקא אם הוא ידרוש ברופאים זה גופא מה שיעורר עליו את מידת הדין ויחשב לו לעוון לפי רום מדרגתו והוא יענש עליו. מה שאצל אדם רגיל שהוא ילך לרופא ויגרום לכך שמידת הדין תהיה עליו פחות מתוחה כי הוא במצב סכנה פחות יותר ממה שהוא היה.

והעניין הזה הוא חוק, יכול להיות שאדם הולך לתומו ברחוב במקום לא מסוכן, ופתאום מגיע מחבל או נהג שנוסע בפראות, ומשמים זימנו לו להיכנס למקום סכנה, הוא יהיה יותר חשוף למידת הדין, ויכול להיות שהוא יפגע, שלו יצויר והוא לא היה באותו מקום הוא לא היה נפגע. והמקרה הזה אינו במקרה, שיש דין שמים בהשגחה פרטית, ואם אדם הכניס את עצמו למקום סכנה ביועדיו, הדין שמים עליו יהיה עוד יותר במידת הדין, לבין אדם שנקלע למקום סכנה שגם יהיה עליו מידת הדין אבל פחות מאשר זה שהכניס את עצמו במזיד, מאחר

זמני תפילות ושיעורים
קהילת "אור החיים הקדוש" אלעד

5:45	מניין בהיץ החמה
7:45	מניין שני שחרית
12:30	מנחה גדולה
15:00	מנחה קטנה
15:30	שיעור ר' אהרן הלל
16:15	שיעור מו"ר שליט"א
17:15	ערבית צאת שבת

להקדשת העלון לרפואה, לעילוי נשמה, להצלחה, להפצת העלון בעיר מגורכם, לקבלת העלון במייל:
a0583202638@gmail.com | 058-3202638
האזנה לשיעורים מו"ר שליט"א בקול הלשון - 073-2951232

לעילוי נשמת: נסים מאיר בן זוהרה ז"ל, ישעיהו בן חנה ז"ל, מאיר בן ליליאן ז"ל.
לרפואה שלמה: רבי רפאל יעקב בן שושנה, אמיר חיי בן וידה, רינה בת תמרה.

העלון מוקדש